

Ehrensverd, skaldesång /

Choraeus, Michael,

1700-1829 41 C Svenska Akademiens handlingar ifrån år
1796 . D. 3.

EHRENSVÄRD,
SKALDESÅNG

AF

HERR MICHAEL CHORÆUS,

ADJUNKT VID KRIGS-AKADEMIEN.

Skrift, som blifvit belönt år 1802.

*Hvem tackar hon? de hjeltars mod
Som, när de lefde, hon försmädde.*

LEOPOLD.

Han stundar då den dag,
Som läker dina sår, så många och så djupa,
Som ej ser andra nederlag,
Än skördar, som för lian stupa.
Ja, Finland! ofta svag din Lyckas telning var,
Än han i drifvan dött, än lifvats opp och knoppats;
Han ändtlig mognar nu.. och GUSTAF ADOLFS dar..
Se der den gyllne tid, som du så länge hoppats!
Se glad dess morgonsol bestråla dina tjäll,
Förtjena ditt beskydd, att vara dubbelt säll;
Och, att med större glans din sällhetstafla höja,
Låt då och då din blick vid dessa taflor dröja,
Der Minnet syns af fordna mörka år:
Liksom i moln en blodig måne står.

Ja, du förgäts ej, Natt!
Med förra seklet född och kring Europa gjuten,
Då Kriget på dess throner satt
Och Askan förde ut besluten;
Lång var du, dubbelt lång för mina fäders bygd,
Och dubbelt digra moln du öfver henne tömde,
Och sjelfva altaret gaf icke mer ett skygd,
Och sjelfva grafvarne sitt rof förgäfves gömde.
O Finland! är ditt hopp för alla tider släckt?
Blott vilda norrskens bloss i hemsk och blodig drägt,

Som rusa mot hvarann, kring fästets rymd du skådar;
Men stjernan synes ej, som dagens ankomst bådar;
Dock fatta mod! der stiger redan *en*
Ur molnets bädd, och sprider hoppets sken.

Var helsad, EHRENSVÄRD!

Det är då ödets dom, att stora själar födas,
Den stund en lutad samfundsverld
Behöfver deras arm att stödas.

Mörk var din barndomstid.. Mordengeln trakt från
trakt *)

Kring Sverges gränser flög och störtade dess söner,
Men skonade dock dig — Det ges en högre Makt,
Som genom molnen hör betryckta folkslags böner.
Svik ej ett troget hopp — men vet det störtas skall
I samma ögonblick som ser dit eget fall;
Bland lågor och bland svärd, beredd att dig för-
djupa **),

Tänk, att en ära fins långt öfver den att stupa;
Strid icke mer: se blottad för hvar jern
Din Fosterbygd — och svär att ge den värn!

Men ångra ej din ed!

O såge du förut med hvilken du skall strida:
Det är förgäfves att du stred
Vid Hjelten FREDRIKS egen sida †):

*) EHRENSVÄRD var född 1710.

***) EHRENSVÄRD följde LEWENHAUPT i Finska kriget,
och utmärkte sig vid flera tillfällen.

†) Bevistade Böhmska fälttåget 1740.

Der gällde blott ditt lif, här gäller det din dygd;
 Der ägde du din arm, ditt öga och din klinga;
 Men skall du hämnna dig uppå din fosterbygd —
 Hvad vapen har din hand? ditt hjerta äger inga.
 Här pröfvas ej blott nit, här fordras ej blott mod,
 Men ock den vises sans, den klokes tålmod:
 Välan! du var den eld, som härjar och försvinner:
 Det ges en ädlare, som utan tordön brinner,
 Som, ofta glömd och ofta undanskymd,
 Dock sprider glans och skördar från sin rymd.

Dröj ej i mörkrets skygd!

Du är ej lyckan värd, om du för faran ryser;
 Försakelsen är ingen dygd,
 Om du kan gagna då du lyser.
 Räds icke tädlets orm, som hväser vid din fot,
 Räds icke harmens pil, som ljungar mot din panna,
 Gå dristigt till ditt mål i trots af klippans hot,
 Som ställes i din väg och bjuder dig att stanna:
 Gå, likt ett åskmoln, fram, i trots af lyckans vind,
 Och se blott målets gagn, för vägens mödor blind;
 Och gif åt dina barn en misskänd dygd att ärfva:
 Det är en sådd för några dar förstörd,
 Men lifvad opp till hundrafaldig skörd.

Som hjelte går du fram,
 Som vis din egen kraft med andras du förenar:
 Så sprider cedern från sin stam
 En ädel grupp af fasta grenar:

Räck HERMANSON *) din hand, och svären Romersk
tro,

Nej! svären Götisk tro, ty hon blott ej bedrager:
Att offra dagens fröjd och sjelfva nattens ro
För vinsten af en dygd, ej endast af en lager.
Ställ hvarje sann förtjenst, försigtig eller djerf,
Ur skuggan dragen fram, i ljuset af ditt värf,
Och upphöj andras namn, att, vid din egen sida,
Som sällskapsstjernor stå, och glans kring Sverge
sprida;

Se fästets rymd! — Så vidsträckt Minnets är —
Man skymmes ej, man tränges icke der **).

Stort är ditt företag,
Långt bort står banans gräns, hvars irrgång du
beträder.

Förlorad evigt är den dag,
Hvars afton ingen framgång gläder.
Hvad kaos för min syn af klippor och af skär,
Mot hvilka böljan slår, kring hvilka stormen hviner:
Dock sväfvat ej en fläkt af samma anda der,
Som kallade en verld ur ödsliga ruiner.

*) GeneralMajor; nyttjades mycket af EHRENSVÄRD. Se
Loftalet öfver honom af Herr KansliRådet och Kommen-
dören ADLERBETH.

**) På en byggnad på Sveaborg läses följande: Om THUN-
BERG ej varit, hade EHRENSVÄRD ej byggt denna dam.
Flera exempel kunde anföras af den stora Mannens rätt-
visa och oegennyta,

Medborgerliga dygd! hur mäktig är din händ!
 Hon reser opp ett Rom uppå en ödestrand,
 Hon rödjer öcknen bort, hon bergen undanvältar,
 Gör hjälten till en Gud, och qvinnorna till hjeltar;
 Och redan står med murar, torn och torg
 Ditt storverk der! — var helsadt Sveaborg!

Var helsad ock du Här!

Som ifrån strand till strand far uppå stormens vingar,
 Och skyddar landets nakna skär,
 Och tröst till sorgsna hyddor bringar.
 Flyg från din lugna hamn, tag plundrarne emot!
 Låt hämden blix på blix mot deras panna ljunga,
 Och helsa deras barm med dessa afgrunds klot,
 Dem döden dig har smidt, dig EHRENSVÄRD lärt
 slunga *);

Sänd dem kring rymden ut, som aftryck af ditt mod:
 De vänta blott en vink, de törsta efter blod.
 Men, sedan du befäst ditt välde öfver hafven,
 Så nedlägg segerns rof till Ehrens värdska grafven:
 Den örn, som der djerfs stämpla mot din ro,
 Slår plötsligt ner uti ett lejonbo.

Förmätna Sångmö, fly!

Fly från ett skådespel, som döden blott kan njuta!
 Förskräckligt är kanonens gny,
 Dess dallring sönderslår din luta.

*) EHRENSVÄRD uppfann konsten att kasta bomber med dubbel hastighet, eller à la ricochet, som det kallas.

Välsigna hjelten blott! *Din* kallelse det var
 Af bygdens mödrar lärd och deras ombud vorden,
 De hafva hört, att han, med ömhet af en far,
 Rest detta värn för dem och hela fosterjorden;
 Att deras barn, som de, i trygghet skola bo,
 Förnöjda af sin teg och sina makars tro:
 Att samma stilla lugn, som fädrens aska funnit,
 Skall unnas äfven dem, sen mödans dag försvunnit:
 De hafva hört, hur du var dyrkansvärd,
 Och tacka dig, förföljde EHRENSVÄRD!

Förföljs du? EHRENSVÄRD!

Välan! ditt höga mål med jättesteg du hinner:
 Man är ej jordens dyrkan värd,
 Om man dess afund icke vinner.
 Hvar såg du ett Atén, hvar fans väl än ett Rom,
 Stort genom hjeltars mod och ädla själars styrka,
 Som ej föraktligt föll till orättvisans dom,
 Till denna fega nyck, att skymfa eller dyrka?
 Se der din oskuld kränkt, se der ditt rykte fäldt,
 Och till ett allmänt mål för tadelts viggas stäldt,
 Och gå med kufvadt hat och hemligt gjutna tårar
 Tillbaka till din dæld, och odla dina fårar,
 Och vårda der — då dig ej unnas mer —
 Det träd, som frukt åt andra åldrar ger *).

*) EHRENSVÄRD dömdes 1765 af Ständerna förlustig sina
 Embeten, och drog sig undan på landet.

Nej, hjelte, fatta mod!

Var nöjd, du har gjort gagn, du kan ej mer begära.

Gif ondskan, om hon vill, ditt blod,

Gif henne, om hon vill, din ära;

Men gif ej detta nit för en otacksam verld.

Det öppnas för din syn, Odödlighetens Tempel!

Hän träder fram, Sokrat, och ropar: «var mig värd!

«Och älskar du mitt namn, så räds ej mitt exempel.»

Ja vet att, till din tröst, det trotsiga Atén,

Hvad ej hans hjerta njöt, beskärt hans multna ben,

Att knäböjdt inför dem hans dygder det förlåtit,

Gjort mer . . fördömt sitt hat; gjort mer . . hans död
begråtit.

Blif honom lik, förföljde EHRRENSVÄRD:

Det fins en Gud, det fins en Efterverld!

Dock mera ljuf än stor,

För Fosterlandets skull försakelsen är vorden:

Lätt är att lida för en mor,

Då denna mor är — Fosterjorden.

Hvad skatter för en man, som verkligt hjerta har,

Är ej hans fäders graf, är ej hans egen hydda,

Och templet, dit hans dygd sin glada förstling bar,

Och minnet evigt kärt af stunder, lyckligt flydda!

Ja, Paradisets fröjd: den första känslans tid,

Och mannaålderns vinst: gagn, ära, samvetsfrid,

Och allt som njuts i dag, och allt som du begråter,

Allt, allt din fosterjord dig skänkt — hvad ger du åter?

Ditt lif — Välan! du har betalt din skuld:
Så pocka ej på rökelse och guld!

På denna tankegrund

Stod EHRENSVÄRD med lugn i alla lyckans ilar,
Som klippan i orkanens stund

På sina gömda rötter hvilat.

Ditt rykte är ett strå, din lycka är en fläkt,
Din pligt står evigt fast, och klar som Nordens
stjerna.

Väl! VASA fick en thron, men hvad fick EN-
GELBREKT?

Och hvilken blef din lön, CHRISTINA GYLLEN-
STJERNA?

Så jemnt som skeppet går ifrån sin stapelhöjd,
Den vise går sin gång, åt ingen sida böjd,
Af hoppets fackla lyst, med dygdens harnesk väpnad,
Mot lyckan utan stoj, mot faran utan häpnad,
Och tänker glad: Förtjenstens tempeldörr
Skall öppnas dock med grafven — om ej förr.

Hon öppnades för dig

Ännu på lifvets strand: din fruktan blef bedragen*),

Och klar den solen sänkte sig,

Som skred mot molnen hela dagen.

Mildt leende, som hon, till andra verldar gå!

*) Återfick 1772 sina Embeten. Det var hans döds-år.

Gif taflan af ditt namn till skänk åt Minnets
tempel;

Vet, Sanningen förtjust skall teckna deruppå:
«Till våra dars triumf, till andra dars exempel!»

Den skola hjeltar se, och svära vid din dygd,
Att gagna, såsom du, en älskad fosterbygd.

Vet, GUSTAFS egen hand din minnesvård skall
grunda,

Och teckna der i guld för tidehvarf, som stunda,
Främst för sin Son, sin första efterverld,
Ett heligt bud: Förgät ej EHRENSVÄRD!

Ditt hjerta seger njöt,

Ditt rykte hade ej sin fulla seger njutit;

Men Sveriges Lejon genombröt

Den skogseld, som det inneslutit.

Af fordnå segrar stolt, till nya rof det gick,

Men blef aflågan stängdt .. förklokt att den förbida,

För stolt att frukta den, det glödgade sin blick,

Och skakade sin man, och rusade att strida.

Hvar faller spets vid spets? hvar brinner stam vid
stam?

Der banar det sin väg, der störtar det sig fram;

Förgäfves följes det af jägarenas skurar,

Det gnistrar redan hämd från dessa trygga murar:

Och ingen röst från denna dag har sport,

Hvad Sveaborg till Sverges trygghet gjort *).

*) Efter Björkö reträtt hade troligen hela flottan varit för-
lorad, om den ej haft Sveaborg att inlöpa uti.

Snart ifrån glädjens höjd
 Steg Fredens Engel ned och spred en allmän
 ljusning,
 Och alla Tempel sjöngo fröjd,
 Och alla hyddor ljödo tjusning;
 Och Fosterlandet föll för GUSTAFS fötter ned
 Och offrade den krans, som Tacksamheten knutit:
 «Njut glädjen af det lugn, för hvilket sjelf du stred,
 «Och deltag i den fest, du åt ditt folk beslutit.»
 Men GUSTAF svarade: I grafvens mörker göms,
 Och då hon icke syns, hvad under att hon glöms!
 I grafven göms den hand, som freden dig beredde:
 Och nu till denna grift han Fosterlandet ledde —
 Här föllo de med blottad hjessa ned,
 Och tackade för seger och för fred — *).

Författaren, Adjunkten vid Krigs-Akademien, Magister
 MICHAEL CHORÆUS, blef framförd till Direktören, som
 vid Belöningspenningens aflemnande, yttrade:

MIN HERRE!

Man skall föga tänka sig en högre grad af
 medborgerlig ära, än den Grefve EHRENSVÄRD
 förtjent och efter döden njutit. Föreställ Er,

*) Vigten af segern vid Svensksund är allmänt bekant.
 Denna sista vers är grundad på en muntlig berättelse,
 om hvad som verkligen tilldragit sig efter den afgörande
 bataljen.

M. H., vandrarens hänryckning vid åsynen af denna minnesvård, hvars inskrift säger honom, att en stor Konung uppreste den öfver stoftet af Fältherren och Medborgaren, hvilande i skötet af sina storverk; föreställ Er hans känsla, när han, återkommen ifrån denna sinneslyftning, fäster sin blick på dessa vilda skär och dessa nakna klippor, midt under samtidens otacksambet förvandlade af sinnesstyrkan och snillet till det ädlaste bland alla föremål, till Fäderneslandets försvar, och Ni skall finna Er smickrad, M. H., att se ert beröm förenas med det af en bland de största Män ert Fosterland ägt. Ni har sjungit, M. H., om Grefve EHRENSVÄRD med all geniets liflighet och med tonhöjningar som båda en mästare; till detta stora mål har Ni valt Er de säkraste ledsagare i ert misstroende till Er sjelf och i er blygsamhet. Emottag M. H. ett pris, från hvilket Akademien ej skiljer värdet af det största hon kan gifva, och om ej menniskans lefnad erböd så få njutningar frikallade från villkoret af någon saknad, så skulle jag med ren glädje upptäcka gryningen af den dag, då detta rum blifver det enda, från hvilket det ej skall tillåtas att lemna Er ett loford.

Herr CHORÆUS blef af Sekreteraren förd till Hedersbänken.

Direktören förkunnade: Att Akademien med Konungens nådiga tillstånd för nästkommande års täflan uppgifver till Ämne:

I Vältaligheten:

Äreminne öfver RiksFöreståndaren STEN STURE den Äldre, och

I Skaldekonsten

Iemnat de täflande fritt val af ämnen, med inskränkning till de allvarsamma; hvarjemte Akademien, öfvertygad att goda öfversättningar hufvudsakligen bidraga till språkets riktande och smakens stadgande, äfven för de täflande öppnat denna utväg att vinna belöning. Till ämnen för dessa öfversättningar hade Akademien denna gång utsatt:

Episoden om NISUS och EURYALUS, ur nionde Boken af VIRGILII Eneid.

Fabeln om Faëton, ur OVIDII Metamorfofer.

Episoden om Delfiska Oraklet, ur Femte Boken af LUCANI Pharsalia, samt fyra af HORATIJI Oder, hvilka bero af de täflandes val, med den blotta inskränkning, att ämnet måtte vara så beskaffadt att det af Akademien kan belönas.

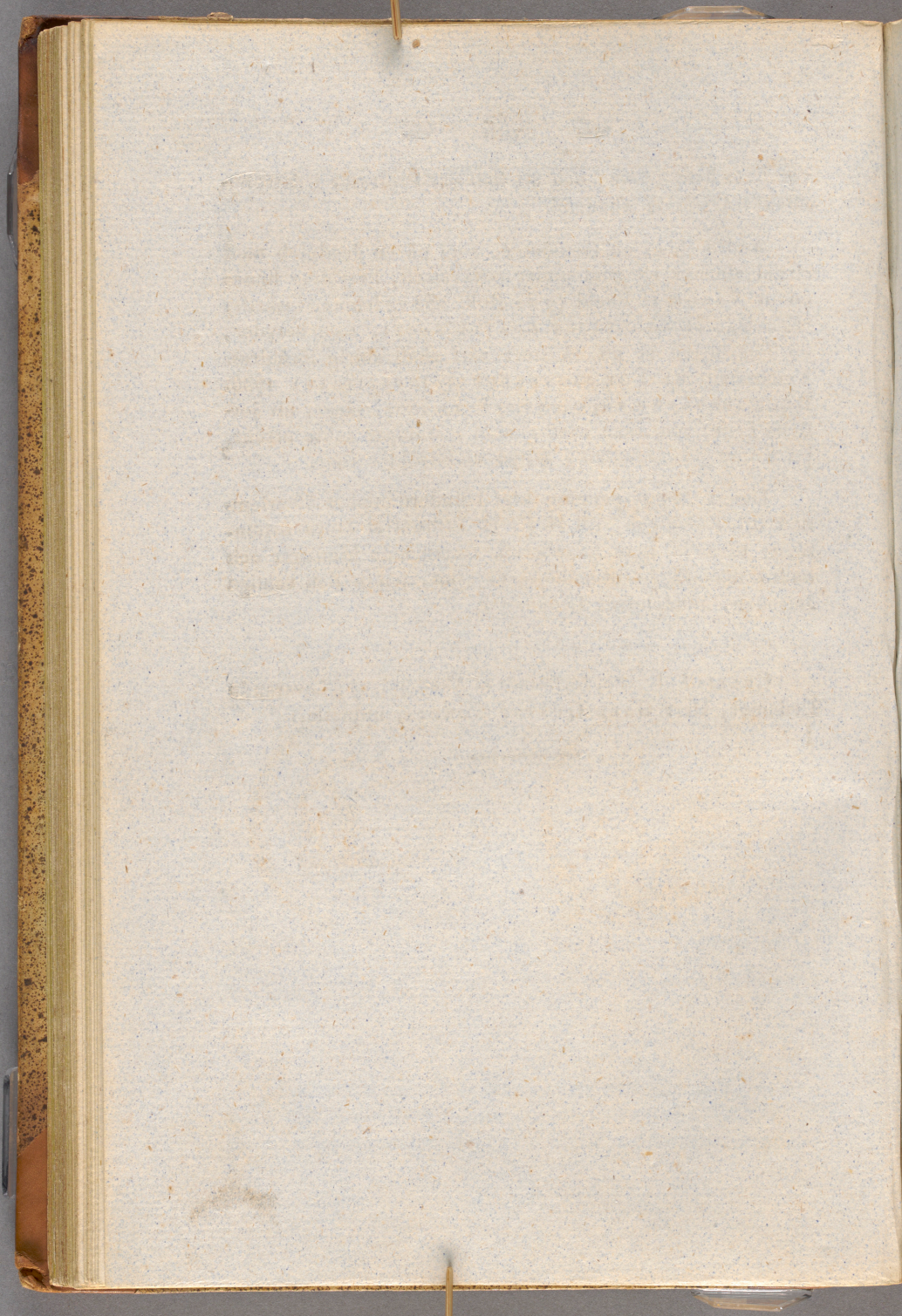
Den Minnespenning Akademien detta år låtit prägla, hade till föremål: Professoren HERR ANDERS CELSIUS. Första sidan förställer ANDERS CELSII bröstbild, hvaröf-

ver läses hans namn, och att han var Professor i Astronomien vid Upsala Akademi.

Andra sidan en Geometer, som på en Jordglob med cirkel afmäter en grad under polkretsen, hvaröfver finnes en ur VIRGILII Eneid (7:de Bok. 232 v.) hämtad inskrift: *NEC TANTI ABOLESCET GRATIA FACTI*, som betyder, att förtjensten af ett så stort värf skall aldrig föråldras. Nedanskriften: *FORMA TELLURIS INVESTIGATA 1736. REGE JUBENTE DENUO EXAMINATA 1801*, säger, att jordens figur, som man 1736 genom mätningar sökte utröna, på Konungens befallning å nyo undersöktes 1801.

Denna Minnespenning blef i underdånighet öfverlemnad till Konungen, till H. K. H. Prinsen af Stora Britanien, tillställd dess Kavaljerer, främmande Ministrar och andra närvarande utländningar, samt, jemte den vanliga Jettonen, Akademiens Ledamöter.

CELSII Lefverne, författadt af Akademiens frånvarande Ledamot, Herr CARL GUSTAF NORDIN, upplästes.

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

